

Rytmik FORUM

Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze medlemstidning Nr 2-2003 Årgång 21

SRD

Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze

Ordförande har ordet

Kära medlemmar,

När jag skriver detta sitter jag utomhus och njuter av naturen. Det är kanske inte så dumt att ge ut Rytmikforum mitt på sommaren, eftersom det är då som de flesta brukar ha tid att läsa.

När SRD gjort läsarundersökningar har det visat sig att många vill ha fler praktiska undervisningstips i Rytmikforum. Jag lovar att det blir mer av detta i kommande nummer av tidningen. Men det fordrar att ni läsare skickar in era lektionstips till oss!

Årsmöteshelg ägde rum i Göteborg i år. Ett stort tack till Musikhögskolan i Göteborg för att vi "gamla" rytmiklärare fick vara med som gäster på den nationella rytmikkongressen. Vi var tio stycken SRD-medlemmar som deltog i undervisningen tillsammans med de studerande. För oss som inte brukar vistas i högskolemiljö gav det en njutningsfull avkoppling från vardagen. På sista sidan kan ni se några bilder från kongressen.

Årsmötet ägde rum under själva kongressen. Valberedning hade gjort ett storverk - SRD: s styrelse består nu av inte mindre än sju personer. Detta ger oss större möjligheter att kunna arbeta med frågor som berör rytmiklärares arbetssituation. Det gläder mig att kunna meddela att Bodil Brehmer har åtagit sig kassörskapet. Förra året kunde ju förbundet inte ut någon medlemsavgift.

Ett inbetalningskort medföljer denna tidning. Medlemsavgiften är 150 kronor, samt 75 kronor för studerande, pensionärer och arbetslösa. Flera personer har hört av sig och tyckt att avgiften varit för hög. Därför har vi sänkt medlemsavgiften i år. Ingen ska behöva avstå från medlemskap av ekonomiska skäl!

Glad sommar,
Karin Jehrlander

Innehåll 2 / 2003

- 2 SRD**
- 3 In memoriam / Info**
- 4 Rapport från IMSE**
- 6 Vad gör du nu?**
- 8 Följetongen**
- 10 Spanska rytmer**
- 11 Recensioner**
- 12 Baksidan**

Omslagsbild

Från kongressen i Göteborg.
"Maorihälsning" som
uppvärmningsövning.

Glöm inte bort vår hemsida
www.rytmik.just.nu

Lösenord: **hipp**

Rytmikforum ges ut av Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze
Ansvarig Utgivare: Karin Jehrlander, ordförande i SRD
Redaktion: Karin Jehrlander
Redigering och Layout : SATB
Tryck: Ekonomiprint
Manusstopp för Rytmikforum nr 3/2003 : 1/10-2003
Skicka insändare artiklar, bilder och synpunkter via e-post till
karin.jehrlander@telia.com eller på diskett eller på papper till
SRD, Rapsodivägen 136, 142 41 SKOGÅS
Hemsida: www.rytmik.just.nu

ISSN 0280 - 6117

In memoriam

Tyvärr måste vi meddela att vår medlem **Elisabeth Essén** har avlidit den 23 januari 2003.

Elisabeth Essén arbetade som sjukhusdiakon i Eskilstuna ända tills hennes sjukdom, satte oöverstigliga hinder i vägen. Elisabeth var mycket uppskattad bland barnpatienter och deras föräldrar. Tillsammans sjöng de och spelade piano, gjorde rytm- och rörelseramsor och dansade. Elisabeth var utbildad på Dalcroze-seminariet i Stockholm. Januari 1997 blev hon själv patient på sjukhuset då det visade sig att hon hade en elakartad hjärntumör. Hösten 2002 kom henne diktsamling "Dans i mitt mörka rum" ut på bokförlaget Libris.

Anna-Lisa Marell, född Hammarström, har avlidit i en ålder av 95 år.

Anna-Lisa Marell var utbildad vid Dalcrozeinstitutet i Genève. Hon genomgick också Margaretaskolans Fröbelseminarium. 1927 startade hon en egen kindergarten i Djursholm. Det ansågs då ganska revolutionerande att så små barn fick börja skolan.

Anna-Lisa Marell var en stor personlighet, en förgrundsgestalt och en eldsjäl. Hon har skrivit otaliga artiklar i tidningar och tidskrifter, där hon förde fram barnens och barnfamiljernas behov. Redan på 30-talet kämpade Anna-Lisa Marell för att barn skulle få tillgång till en förskola från tre års ålder, inriktad på undervisning, som skulle förbereda dem för skolstarten. Hon ville att barnomsorgen skulle inriktas på barnens utvecklingsmöjligheter. Tiden före sju års ålder ansåg hon vara den mest intressanta i en människas liv.

Källa : Strängnäs Stiftstidning

Källa : Svenska Dagbladet

Har Du lust att ta del av "Genèverytmiken"?

Reservera då redan nu veckoslutet 29/4 - 1/5, 2004 som kurshelg. Samtliga SRD-medlemmar är nämligen inbjudna att delta i den Europeiska Rytmikkonferensen som äger rum i Stockholm nästa år. Då kommer lärare från Genèveinstitutet och andra högskolor i Europa hit för att undervisa. Mer information i kommer i nästa Rytmikforum.

Verksamhetsberättelse 2002

Antalet medlemmar i Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze uppgick till 148 stycken i december 2002. Det har skett en ökning med 6 medlemmar under året. Under 2002 har två nummer av Rytmikforum utkommit. Årsmöte 2002 hölls den 16 mars på Kungliga Musikhögskolan Stockholm och avslutades med samkväm på restaurang.

I samband med årsmötet hölls en helgkurs 16-17 mars för 12 stycken deltagare.

Barbara Schulze från Remscheid, Tyskland höll kurs för oss under temat "Rytmik med tonåringar" på lördagen.

Söndagen den 17 mars samlades vi på "Farbror Fläskkorvs musikverkstad" för att höra Krister Broberg berätta hur han arbetar med sina barngrupper.

Styrelsen saknar kassör, vilket innebär att SRD-förbundet inte avkrävt medlemmarna avgift för år 2002. Detta har inte påverkat verksamheten i någon större grad, eftersom ekonomin för närvarande är relativt god.

Rapport från ISME International Society for Music Education. Bergen, Norge 2002

Barbro Rydin, rytmikpedagog och Ewa Olsson, lärare på Pilängskolan i Landskrona

Där stod vi på Kastrup med ett gigantiskt bagage. Mannen bakom incheckningsdisken såg oss djupt i ögonen och sade: "Det här var visst lite tungt." Vadå tungt, tyckte vi. Ett års arbete med barnen på Pilängskolan och alla förberedelser inför vår workshop på ISME-konferensen, skulle inte det väga tungt? När vi kom ut på plattan och fick se det lilla "propellerplanet" som skulle föra oss och vårt bagage till Bergen blev vi allt lite knäsvaga. Nåväl vi landade i en fantastiskt vacker och trivsamt stad omgiven av höga berg, djupa fjordar, öar och vackra byggnader. Hela staden utstrålade en gemytlig atmosfär. Här saknades ingenting!

ISME startade med en öppningsceremoni. Drottning Sonja invigde och utsågs till beskyddare för hela konferensen. Musiken var av många olika slag och musikanterna både "små och stora". Allt var en njutning för öra och öga. Talaren som tilldrog sig mest uppmärksamhet

var ljudpoet. Han fick alla att dra på smilbanden, eftersom det han egentligen sa fick man ju faktiskt tolka och bestämma själv!

Dagarna började alltid med musik och därefter följde en "session" med olika tema varje dag. Därefter fick vi välja ur ett enormt utbud av workshops, föreläsningar, seminarier etc. Valen var svåra eftersom det hela tiden fanns så mycket intressant att lyssna på och delta i. Det gavs också möjlighet att gå på lunch-, eftermiddags- eller kvällskonserter. Människor från hela världen hade kommit för att framföra sin musik, allt från små barn till vuxna och professionella. Ville man prova på att dansa norsk eller internationell folkdans, eller kanske rentav salsa, kunde man det också och deltagare som själva ville underhålla besökte Performers Corner. Överallt träffade vi vänner och kolleger, både "nya och gamla". Världen är inte alltid så stor!!

Sista kvällen var vi inbjudna till ISME 2002 Party.

Vi lyssnade först på Bergen Philharmonic Orchestra, med solister, och sedan kunde vi umgås med våra nya och gamla vänner till dans och musik. Konferensen avslutades med en ceremoni där kommande värdland, Spanien, berättade att ISME 2004 ska vara på Teneriffa och ha temat: "Sound world to discover"

ISME är en världskonferens i musikundervisning och anordnas vartannat år. Detta var den 25:e i ordningen. ISME grundades av UNESCO 1953 för att stimulera musikundervisningen i världen. Till ISME 2002 Bergen hörde också en musikfestival med en mängd konserter av olika slag. Filosofin för ISME 2002 var att skapa en mötesplats för deltagarna där man kunde dela erfarenheter med kolleger och vänner från hela världen.

ISME – konferensen är öppen för lärare, artister, forskare, studenter och administratörer.

Varje konferens har alltid ett tema som i år var "Samspel". Konferensen fokuserade på tre områden:

SAMSPEL över gränser och musikaliska kulturer

SAMSPEL mellan musikundervisning och andra ämnen

SAMSPEL mellan den virtuella och den verkliga världen

Vi deltog med vår workshop: "Samspel rytmik – matematik". Vårt mål är att skapa ett lustfyllt lärande och att stimulera elevers intresse för matematik genom rörelse och musik. Många deltagare visade stort intresse för vår arbetsmodell och vårt arbetssätt. Vi känner oss nöjda med vår egen insats och med hela ISME konferensen.

Vad gör du nu för tiden?

Vi fortsätter med att fråga några rytmiklärare vad de sysslar med nu för tiden.

Ann-Krestin Vernersson

Vad gör du nu?

Musikpedagogisk examen i rytmik och piano står det i mitt utbildningsbevis och det papperet fick jag 1975. Sedan dess har jag undervisat, undervisat, undervisat och nu får vi inte säga undervisning längre. Det heter utveckling och Lärande.

På Fridhems folkhögskola i Svalöv och en gymnasieskola i Malmö fick jag mina första jobb. De varade i 8 respektive 14 år. Mitt nuvarande arbete vid Musikhögskolan i Malmö har jag haft sedan 1976. Det började några strötimmar som vikarie och övergick 1983 till en halv fast tjänst. 1987 tillträdde jag en heltidstjänst, som huvudansvarig för både rytmikpedagogutbildningen och annan övrig rytmikundervisning på musiker- och musiklärarutbildningar. Detta gör jag än idag. Från och med hösten 2002 har Musikhögskolan i Malmö en danspedagogisk kurs på 40 poäng, som jag delar på ansvaret för tillsammans med Dans i Skånes konsulent Gunnel Erlander. Det är ett samarbete mellan Skolen for Moderne Dans och Musikhögskolan. En intressant utmaning, eftersom dans och musik har levt åtskilda under många år. Jag driver numera Monday Night Big Band (Jörgens Nilssons livsverk) och det är en annan stor utmaning. Ansvarar för spelningar, turnéer i Sverige och utomlands, gästartister m.m.

Har du haft användning av din utbildning?

På denna fråga bör väl alla svara JA! Jag citerar bildkonstnären Jacques Zadig... "Kunskap är det väl aldrig någon, som har mått dåligt av!" Om jag inte hade utbildat mig så

hade jag aldrig vetat vad Rytmik är eller arbetat som rytmikpedagog. Min första utbildning genomgick jag på Stora Sköndal, där jag examinerades till kyrkokantor 1970. Kyrkomusik är fantastiskt, men jag klev ner från orgelpallen och övergick till congas.

Har du fortbildat dig?

Ja, jag har fortbildat mig. Och FOT-bildat mig. Och då syftar jag på den mest fantastiska kurs jag någonsin kommer att få vara med om veckorna på Cuba. Storband som spelade till oss, när vi lärde oss mambo, cha-cha-chá, merengue m.m. Rumban dansades till musik framförd av försångare, kör och slagverkare i rummet. Musikpedagogik i teorin är det område, som min hjärna har sysslat med under de senaste åren. Den musikpedagogiska forskningen är i full gång vid Musikhögskolorna och den konstnärliga forskningen håller på att utvecklas. Jag kan inte svara på om jag har specialkunskaper i något ämne. Däremot är jag svag för den afro-cubanska musiken. Rörelseimprovisationer och experimenterande med polymetrik och polyrytmik ger mersmak. "Ordet metrik låter så osexigt", sa en rytmikstudent för några år, när vi diskuterade nyttigheterna med lärandet. Det kallar jag fortbildning!!!

Anne Ramkull

Vad gör du nu?

Sedan 1992 bor jag i Kristianstad, där jag arbetar som sång och körpedagog på Musikskolan och på estetiska programmet på Christian IV:s gymnasium.

Har du haft användning av din utbildning?

Ja, men inte riktigt på det sätt som jag trodde när jag gick på rytmikutbildningen.

Som sånglärare använder jag rörelsens frigörande effekt, jag känner att min utbildning gav mig en kroppslig medvetenhet som är väldigt användbar när jag analyserar vad mina elever gör för eventuella konstigheter - eller just bra saker. Kreativiteten som vi ju ständigt utmanade och utvecklade hjälper mig också att hitta nya vägar, såväl när det gäller det metodiska som innehållet i lektioner och program. Barnen och ungdomarna i köerna tycker alltid det är kul när vi tillför rörelser till våra sånger.

Sammanfattningsvis tycker jag att den metodiska och pedagogiska grund som jag fick i min utbildning är användbar vad jag än undervisar i.

Har du fortbildat dig?

Ja, kort tid efter min r/e-utbildning gick jag 2 år på i/e-sång, och därefter bar det av till Amsterdam

för att studera tidig musik. Och sedan har det blivit sång och kör som har dominerat i mitt yrkesliv.

Lotta Modin

Vad gör Du nu?

Jag arbetar sedan 3 år tillbaka som producent på Musik Gävleborg i Gävle.

Har Du haft användning för din utbildning?

Ja, verkligen! Jag gick ut i första kullen 1983. Utbildningen i Göteborg skilde sej nog från övriga landet genom att vi hade ett så nära samarbete med alla andra utbildningar på Musikhögskolan. Vi fick ett pedagogiskt förhållningssätt till musik och musik/rytmikmetodik som jag har kunnat ta med mig genom åren när jag har arbetat med förskolebarn, på grundskolan, gymnasiet, lärarutbildningarna och med fortbildning. Jag har under åren ofta tänkt på hur bra vår utbildning var.

Har Du fortbildat Dig?

Inte inom rytmik men dans, sång och musikpedagogik.

Workshop i dansterapi 22 – 24 augusti.

Kursen syftar till att informera om dansterapins möjligheter, både praktiskt och teoretiskt. OBS! Vi kommer inte att gå in i själva terapiprocessen i syfte att behandla.

Pris: 700 kr för hela helgen.

Kursen hålls i Hälsans Hus i Stockholm. Anmälan senast den 20 augusti

En ny dansterapigrupp ska även formars till hösten.

Gruppen kommer att träffas tisdagar med startdatum den 16 september.

För mer information om workshop och terapigrupp, samt anmälan, kontakta Anna Berglind Rosén tfn 0733-793 101 eller se hemsidan på <http://hem.passagen.se/dansterapi-timoloponen>

Följetongen

Här följer fortsättningen på Rytmikforums följetong. Det är ett utdrag ur Paul Beopples bok från 1910 med förslag på rytmiklektioner för den allmänna skolan.

FÖRSTA LEKTIONEN

1. Andningsövning (5-10 gånger)

Ställning a) Armarna hålles utsträckta i axelhöjd. Handflatorna nedåt.

Ställning b) Armarna hålles sänkta, handflator mot låret.

Inandning genom näsan under det att man sänker armarna.

Blåsande utandning under armhävningen.

Läraren räknar långsamt och jämt:

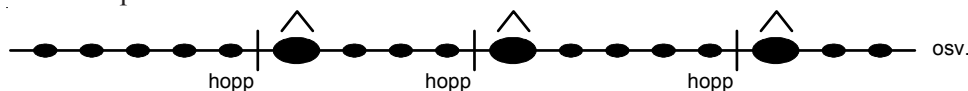
“ett”, för armsänkning och inandning

“två”, för armlyftning och utandning

2. Betoningsövning

- a) Högra handen klappar lätt i den vänstra (växla om!) På lärarens oregelbundet givna kommandorop “hopp” ska eleverna betona nästa handslag.

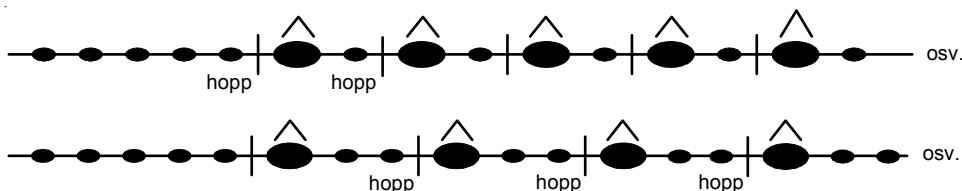
Till exempel:

- b) Liknande klapp som vid a), men nu kommer “hopp” regelbundet, så att eleverna alltid måste betona den första av 2, 3, eller 4 slag. Efter ett tag låter läraren eleverna klappa vidare på det angivna sättet (utan “hopp”).

Ingen brådska! Långsamt tempo!

Till exempel:

Eleverna får efteråt ange taktarten.

3. Lyssningsövning

Läraren förebildar olika höga toner inom elevernas röstomfång och låter dem sjunga efter, omväxlande i kör, gruppvis eller solo.

4. Taktövning (tvåtakt)

Eleverna räknar, under det att de håller höger arm uppåtsträckt, långsamt men jämt 1 2 1 2 1 2 o.s.v.

Vid lärarens “hopp” (på 2) gör höger arm ett kraftigt nerslag. Armen får då inte förbli stelt utsträckt. Handen sänkes i nästan lodrät riktning ned till den vänstra, som hålls i beredskap, och hela rörelsen når i det rytmiska momentet “ett” sin avslutning, nämligen *den största muskelspänningen*, för att genast (lik en studsande gummiboll) övergå i en *lätt* rörelse uppåt. Upptakten slutar vid sträckt arm med en tydlig lyftning av handleden vid det rytmiska momentet “två”. Uppfattningen om betoningen förstärkes genom att blicken höjes vid upptakt.

5. Skälövning

Skalan består av sju toner, vilkas namn måste läras i nedanstående följd; do, re, mi, osv. Efter en presentation av tonernas namn ställ följande frågor till eleverna.

Fråga 1. Vad heter tonen efter(över) la, sol, re osv.?

Fråga 2. Vad heter tonen före (under) fa, si, mi osv.?

Fråga 3. Vad heter den 3 :e, 6 :e, 4 :e osv. tonen i skalan?

Sjung sedan skalan uppåt med namn och med siffror!

6. Metrisk övning

- Eleverna klappar 1 2 1 2 o.s.v. När tempot är fastställt, sjunger eller spelar läraren skalan eller en melodi, i det han håller ut de enstaka tonerna, ibland ett slag, ibland två. Sedan man klargjort skillnaden i tonvärde, sjunger eleverna skalan (på la), i det de hålla ut varje ton, omväxlande ett eller två slag. Växling kan även ske på "hopp".
- För de första noteringsövningarna skall eleverna en för räkning indelad griffeltavla eller ett rutigt papper.

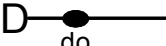
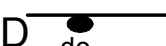
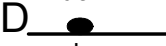
II = L = , = taktstreck

II, II, II, L II, L, II, L osv.

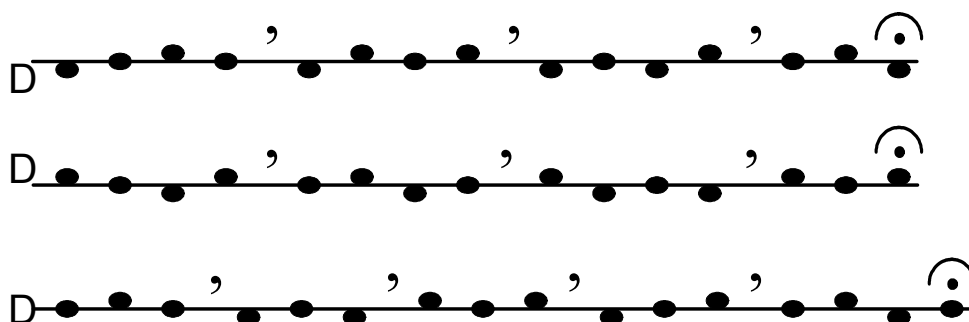
7. Notplanet

Vid övning i att notera tonhöjd utgår vi från en linje och från platsen för noten Do.

Do kan antingen stå:

- på linjen
- under linjen
- över linjen

Övningar, att läsa och sjunga , = andningstecken

“Spanska rytmer”

Av Karin Jehrlander

Att kunna växla mellan olika taktarter var något som Dalcroze menade borde ingå i alla rytmikkurser. En taktartsväxling som han särskilt framhäver är den mellan 3/4- och 6/8-takt. Den ger en bra förberedelse inför andra typer av taktartsväxling, för de yngsta eleverna.

Många förknippar nog den här rytmen med Leonard Bernsteins sång "Amerika" ur musikalen West Side Story. Det finns något spanskt över den här rytmen och dess ursprung finns kanske i den spanska flamencomusiken. Man kan t.ex. hitta denna rytm i den sorgsna, majestätiska flamencodansen Soleares och de gladare danserna Alegria, Bullerias och Guarija. (Egentligen är det inte riktigt att tala om taktarter när det gäller flamenco. Spanjorerna själva talar istället om "kompasser").

Den spanske kompositören Isaac Albeniz (1860-1909) inspirerades av spansk folkmusik i sin svit Iberia för solopiano. Nummer 4, som heter Rondena är skriven i guarijarytm. Det är ett trevligt, men tyvärr inte så lättspelat stycke.

Joaquin Rodrigo (1901-1999) var en av förra seklets mest kända spanska tonsättare främst tack vare hans Concierto de Aranjuez. Sonata Giocosa är ett av hans senare verk för gitarr, men påminner ändå om den

berömda konserten. Sonaten har tre satser, varav den sista, med beteckningen "allegro" har denna taktartsväxling.

I Latinamerika finns det en uppsjö av olika dansrytmer som växlar mellan 3/4 och 6/8. Ett exempel är Chiles nationaldans Cueca, som ursprungligen dansades med näsdukar i händerna. Dansrytmen skrivs i 6/8 och ackompanjemang i 3/4.

Huapango är en folklig dans från Mexiko. Ordet betyder "dansa på platformen" och det är så som den brukar framföras. Den mexikanska tonsättaren José Pablo Moncayo Garcia (1912-1958) hade som mål att förena den mexikanska folkmusiken med den symfoniska konstmusiken. Hans orkesterstycke Huapango är ett verkligt sprudlande stycke musik, men här sker taktartsväxlingen oregelbundet.

Ingemar Collmo har gett Rytmikforum en argentinsk melodi som heter "una palomita" som ni hittar här nedanför. Ingemar har även skrivit en egen låt som heter "Upp i din blåaste himmel" i denna rytm. Den finns i "Sjungikanon" (Gehrmans förlag)

Vad använder Ni för musikstycken när ni undervisar? Skriv till Rytmikforum och berätta!

Lilla duva

Trad. Argentina

Text: Ingemar Collmo

Kan du hö - ra fåg - eln som sjung - er i ditt bröst?

Han kan ge dig kär - lek och han kan ge dig tröst.

Ma - ta den med fri - het och bro - der-skap min vän.

Någ - ra drop - par kär - lek, så sjung - er han i - gen.

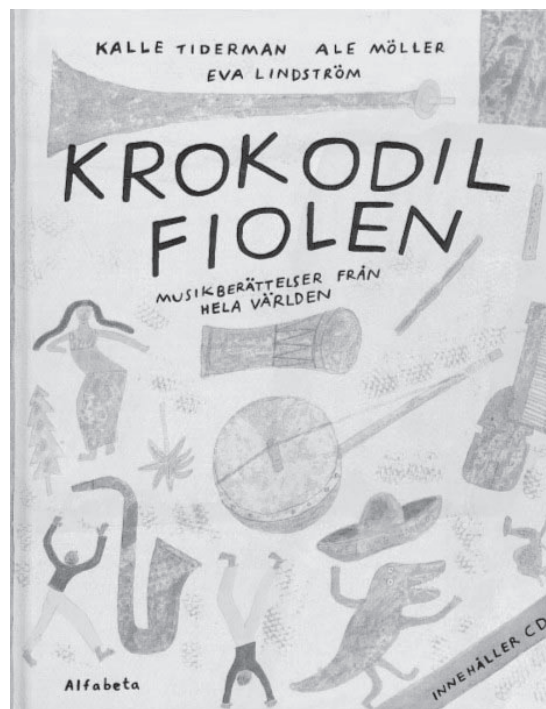
Här recenserar Berit Westin två böcker.

Krokodilfiolen, musikberättelser från hela världen

Kalle Tiderman, Ale Möller, Eva Lindström
Alfabetabokförlag AB 2000

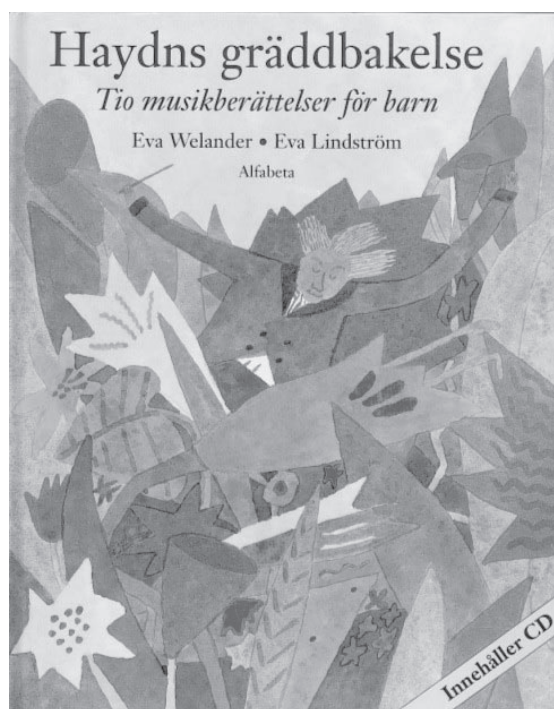
Här är den senaste av böcker ifrån Alfabetabokförlag med musikberättelser i ord och musik. Boken har sin uppkomst efter ett projekt under K-98. Projektet bestod i att 14 musiker med rötter i elva olika kulturer fick en musikalisk mötesplats. Projektet kallades Stockholm Folk Big Band. Med boken följer en skiva som är inspelad vid en konsert i Bollnäs 1999. Kalle Tiderman har skrivit berättelser till de olika musikstyckena efter en grundidé av Ale Möller. Eva Lindström har illustrerat boken.

Det här är en lockande bok, en bok som inspirerar att arbeta med olika kulturer. Berättelserna kan med fördel berättas för barn i alla åldrar men det som är mest användbart är musiken som ger många möjligheter till dans och improvisation. Nr 16 är t ex en favorit hos mina tjejer på sörvux som älskar att dansa magdans! Berättelserna känns ibland lite långa men de är bra att ha som underlag när man arbetar vidare med musiken.

Haydns gräddbakelser

Eva Welander, Eva Lindström
Alfabetabokförlag 1993

Den här boken har tio år på nacken men är lika användbar ändå. Eva Welander har skrivit berättelser om olika kompositörer som bygger på lite fakta och en del fantasi. Varje berättelse är kopplat till ett musikstycke som finns på medföljande cd-skiva. Ett par berättelser handlar om operaverk. Det är en härlig blandning av musikstycken som lämpar sig mycket bra för musiklyssning. Det är spännande att lyssna på John Cage, A dip in the lake, och vänta på plasket eller väckas av pukslaget i Haydns Pukslags-symfoni. Tillsammans med barn har jag lyssnat på Nattens drottningens hämdaria för att höra hur arg hon är. Det är även spännande att höra hur man kan skriva musik som låter som blå moln eller bullret i staden. Jag tycker att det här är en bra blandning av klassisk musik, musik som förmedlar något som går att resonera med barn om. Berättelserna passar bättre att återberätta än att läsa högt men det är ju också roligare!

Baksidan

Rytmikkongress på Musikhögskolan i Göteborg

Den 7: e till 9: e mars var det Rytmikkongress på Musikhögskolan i Göteborg. Tyvärr har ingen skrivit om kongressen ännu, men här får ni i alla fall se några bilder. Bilden längst ner i högra hörnet är tagen vid den avslutande elevuppvisningen. De övriga bilderna, inklusive omslagsbilden, är tagna under en lektion i afrikansk dans.

Foto : Karin Jehrlander

